

ЗМІСТ КАТЕГОРІЇ СВОБОДИ В ДОБУ СВІТОВОЇ ПАНДЕМІЇ: СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКА РЕФЛЕКСІЯ

Нівня Ганна Олександрівна, к. філос. Н., доцент кафедри соціально-економічних дисциплін Одеського державного університету внутрішніх справ

Світова пандемія COVID-19 поставила перед людством і особистістю низку складних проблем соціального, філософського та психологічного характеру. Вимоги та обмеження, зумовлені введенням карантинних заходів, змінили соціальний ритм, вплинули на сприйняття Іншого, послабили соціальні зв'язки і под.

В період суворих локдаунів і перед досить вірогідною можливістю їх повернення в майбутньому необхідним стає філософське осмислення і переосмислення змісту категорії свободи. Тут слід згадати роздуми французького філософа А. Камю, викладені ним в романі «Чума». Змальовуючи переживання городян, в чие місто прийшла смертельна хвороба, автор пише: Вони як раніше робили справи, готувались до подорожей і мали свої власні думки. Як же вони мали повірити в чуму, що одразу перекреслює майбутнє, усі подорожі і суперечки? Вони вважали себе вільними, але ніхто ніколи не буде вільним, поки існують лиха» [2].

Карантинні заходи, спричинені епідеміологічною загрозою, в першу чергу обмежили свободу пересування. Подібно до стихійного лиха пандемія перекреслила плани мільйонів людей, примусила кожного відчувати власне бессилля. Як зазначають дослідники, люди втратили можливість суб'єктивного конструювання реальності, можливість керування власної активності та її регулювання [3].

Українська дослідниця З. М. Атаманюк характеризує свободу як «найважливіший атрибут особистості, без

Якого не можлива соціальна і духовна реалізація її основних потреб [1, с. 383]. В умовах численних обмежень важливим стало питання віднаходження сфери діяльності, в якій мав би місце певний ступінь свободи, оскільки живучи в умовах тотальної несвободи особистість зазнає руйнування.

Сферою свободи за умови суворих обмежень може бути свобода творчої реалізації, свобода спілкування за допомогою цифрових засобів комунікації, і головне, свобода морально-етичного вибору. Вибору піддаватися масовим панічним настроям чи зберігати ясність і критичність мислення, проявляти агресію щодо Іншого чи турбуватися про нього, брати на себе відповідальність чи бути конформістом, творити чи руйнувати, в кінцевому підсумку, залишатися людиною чи ні. І саме цей вибір наразі є найважливішим проявом свободи, а особисте усвідомлення факту його наявності – найкращим духовним щитом від такого лиха, як пандемія.

Стосовно свободи у соціальному контексті слід навести думку З. М. Атаманюк, згідно з якою світові загрожує попит на авторитаризм. Така загроза виникла, оскільки демократії не змогли оперативнo відреагувати на епідеміологічну загрозу та захистити населення [1, с. 197]. В такому контексті усвідомлення можливості свободи вибору в протигагу бажання несвободи, набуває ще більшої значущості.

Підводячи підсумок зазначимо, що В умовах карантинних обмежень сферою свободи стає свобода творчості, свобода онлайн-комунікації і, найголовніше, свобода морально-етичного вибору між відповідальністю і конформізмом, агресією і турботою, людяністю і бездушністю.

Література

1. Атаманюк З. М. Соціально-філософські основи свободи як фактора соціокультурних трансформацій сучасного українського суспільства : дис. ... докт. філос. наук : 09.00.03. Одеса, 2021. 429 с.
2. КамюА. Чума. Пер. Н. Жарковой. Москва : АСТ, 2005. 368 с.

3. Roy D., Sinha K.
Cognitive biases operating behind the rejection of government safety advisories during COVID-19 pandemic. *Asian Journal of Psychiatry*. 2020. Vol. 51. URL: <https://doi.org/10.1016/j.ajp.2020.102048> (дата звернення 05.11.2021).